

סקר להערכת השפעת מלחמת "חרבות ברזל" בעזה על חקלאים ישראלים: תוצאות מלאות

הסקר התבצע על ידי ד"ר [אדם אברמסון](#) ממכון המחקר מיגל וחייה רק יהלום, מנהלת מו"פ צפון, והופץ ברשתות חברתיות ובערוצים חקלאיים ממשלתיים (שה"מ). 389 חקלאים מכל אזורי הארץ ענו על הסקר בין התאריכים ה-26 באוקטובר ל-5 בנובמבר 2023. ניתן לצפות בסקר [כאן](#).

להלן תוצאות הסקר:

השפעה אזורית: על אף שחקלאי עוטף עזה וצפון הארץ ספגו את הפגיעה הקשה ביותר, כמעט כל החקלאים ברחבי הארץ חוו שיבושים בפעילות החקלאית שלהם ו/או בביצועים הכלכליים שלהם.

היקף ההשפעה:

- 89% מהחקלאים חוו נזק מסוג כלשהו במשקים שלהם
- 96% מצפים לחוות נזק בשלושה החודשים הקרובים
- 34% מצפים לרמות גבוהות מאוד של נזק
- באזור עוטף עזה, 77% מהחקלאים מצפים לרמות נזק גבוהות עד גבוהות מאוד

האתגרים העיקריים: בפריסה ארצית האתגרים העיקריים מאז ה-7 באוקטובר כוללים:

- 72% מהחקלאים חוו שיבושים בכוח העבודה שלהם - לא רק בצפון ובדרום
- 37.3% מהחקלאים חוו שיבושים בערוצי השיווק שלהם
- 23.4% חוו קושי לגשת למשקים שלהם. הקושי חמור במיוחד, באופן טבעי, בעוטף עזה ובסמוך לגבול הצפוני.
- 18.5% התקשו לשנע תוצרת חקלאית מהמשקים שלהם

האתגרים העיקריים: שלושת התשובות המובילות של החקלאים לשאלה מה הדאגה העיקרית שלהם:

- שיבושים בכוח העבודה (52%)
- שיבושים לשווקים (16%)
- גישה לחוות שלהם (11%)

נזקים כלכליים צפויים מאז ה-7 באוקטובר

- ייצור:

- 76% מהחקלאים מעריכים אובדן ופגיעה בייצור החקלאי
- מתוכם, החקלאים מעריכים הפסד ממוצע של 35% מהתוצרת
- באזור עזה, החקלאים מעריכים הפסד ממוצע של 70% מהתוצרת

- הכנסה:

- 86% מהחקלאים מעריכים אובדן הכנסה
- מתוכם, החקלאים מעריכים הפסד ממוצע של 35% מהכנסותיהם
- באזור עזה, החקלאים מעריכים הפסד ממוצע של 69% מהכנסותיהם

פתרונות פוטנציאליים:

- 34% מהחקלאים מעוניינים לשווק ישירות את התוצרת שלהם
- 37% מהחקלאים מעוניינים לארח עובדים בהתנדבות במשקים שלהם
- 36% ממשותפי הסקר חלקו רעיונות כיצד לפתור חלק מהאתגרים שעלו

להלן דגשים מהרעיונות שהעלו החקלאים:

כוח אדם:

- **תיגבור כח אדם ממדינות זרות:**
- הבאת עובדים זרים ממדינות שונות (הפיליפינים, מזרח אירופה וכו') ולא רק ממדינה אחת על מנת שלא לפתח תלות ולאפשר גמישות, אך במחיר נגיש
- לתת מענקים לעובדים זרים שרוצים להישאר במדינה ולעבוד
- לאפשר לתאילנדי שעבד כאן בעבר לחזור לפרק זמן ארוך יותר ולהגדיל את מכסות העובדים
- **תיגבור כח אדם ישראלי:**
- עידוד חתך רחב יותר של אוכלוסיה ישראלית לעבוד בחקלאות על ידי מתן תמריצים כספיים והכשרה
- פניה ממוקדת לקבוצות בעלות פוטנציאל גבוה (למשל חרדים שלא הולכים לצבא)
- לאפשר לחקלאים עם גידולים שונים לנייד עובדים
- לאפשר לבנות יחידות מגורים לעובדים ישראלים במשקים החקלאיים

מדיניות:

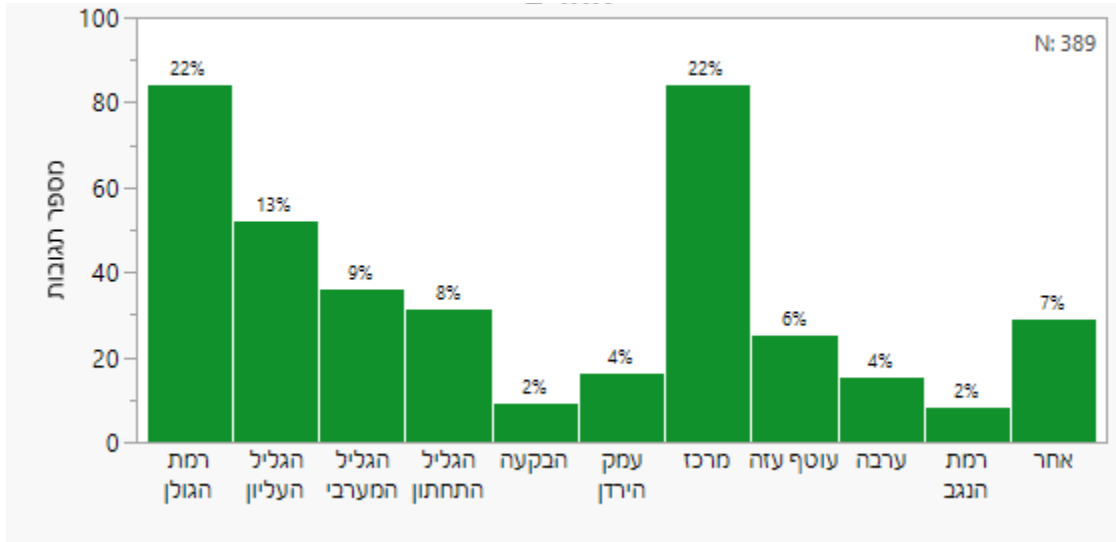
- בהתחשב בכך שהשיקום והחזרה לשיגרה ה צפויים להיות תהליך ארוך, על המדינה לגבש תוכניות תמיכה לטווח קצר וטווח ארוך כאחד. תוכניות אלה צריכות לכלול:
- הגדרת ביטחון תזונתי כסוגייה בעדיפות לאומית.
- הסרת חסמים בשיווק ולאפשר שיווק ישיר
- סבסוד כח עבודה ישראלי
- הורדת מחיר המים וסבסוד תשומות נוספות (חומרי הדברה וכו')
- פיצוי ממשלתי לנזק
- הפחתה משמעותית של יבוא פירות וירקות
- תמיכה בנזילות כלכלית והקלות לחקלאים - דחיית תשלומי מס (מעסיקים לביטוח לאומי, מס הכנסה ועוד)
- קביעת מחירי מגן המעגנים מחירי מינימום לתוצרת חקלאית
- הקמת "מרלוג" לתוצרת חקלאית עם בדיקות איכות. לעודד שיתופי פעולה בין בתי אריזה, מערכת מרכזית ארצית או אזורית לתוצרת חקלאית ורגולציה של עובדים
- ביטול מס מעסיקים
- סובסידיות ישירות לחקלאים ללא קשר לגודל החווה ולא לנושאים/שירותים ספציפיים.
- מימון מיגוניות בשטחים החקלאיים
- ניסוח תוכניות תמיכה לטווח קצר וארוך- ליווי בהתאוששות ארוכה
- לעודד ולתמוך במיתוג עבור יצרנים מקומיים של תוצרת ישראלית ומוצרים חקלאיים לאורך זמן
- צמצום הברוקרטיה להקמת חממות. הקלות על חוקי התכנון והבנייה לחקלאים יצרנים
- עידוד ברכישות ציוד שחוסך בכוח אדם (80% השתתפות)
- מאגרי חירום של מי וחציר לרפתות להזנה במקרי חירום

גישה לשטחים חקלאיים:

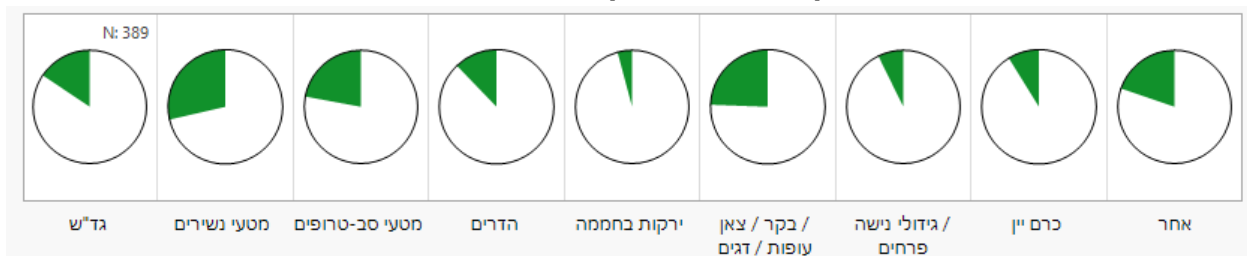
- גמישות בהיתרי כניסה לשטחים. לאפשר להיכנס לאזורים החקלאים בליווי כוחות ביטחון לבקרת נזקים, השקיה, טיפול וקטיף
- דיאלוג פתוח עם הכוחות הצבאיים הנמצאים בשטח - עובדים בשיתוף עם חקלאים ומאפשרים גישה מסוימת לחלקות לצורך עיבודן

הצגת התוצאות באופן גרפי

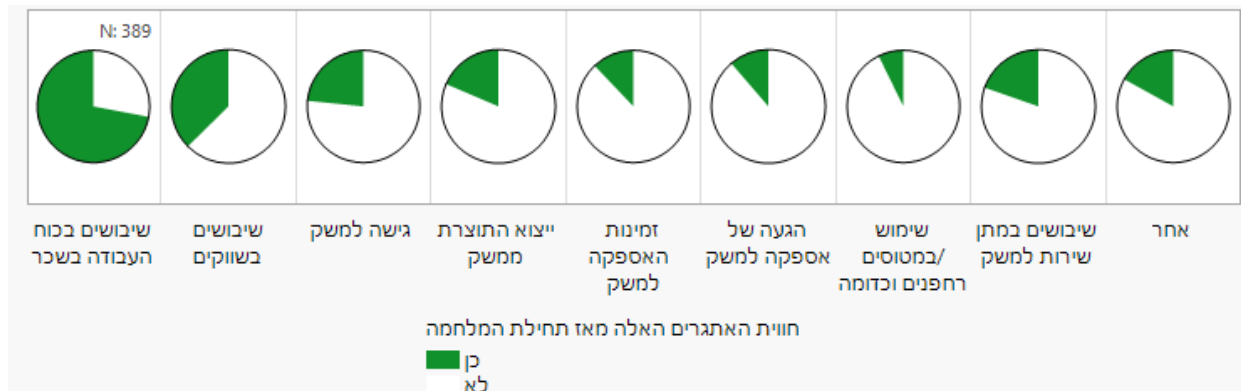
איור 1: התפלגות המשתתפים בסקר לפי אזור

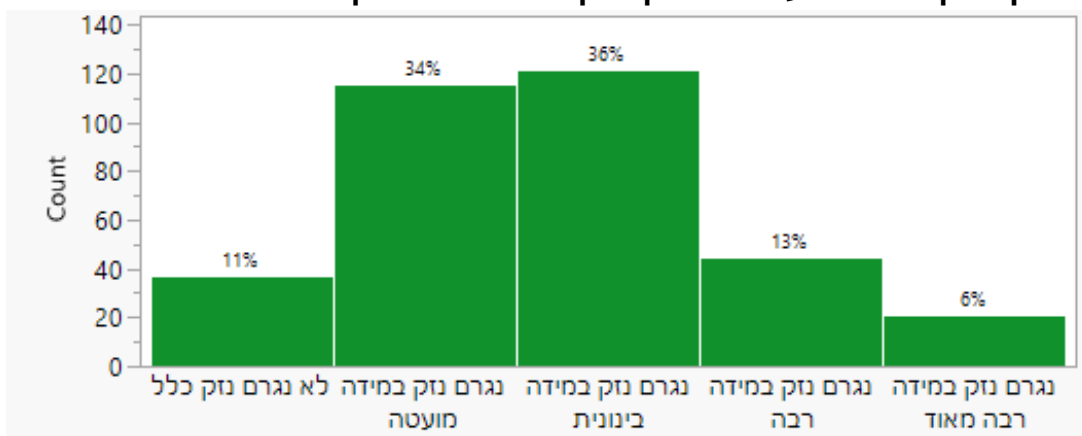
איור 2: התפלגות המשתתפים בסקר לפי תוצרת חקלאית

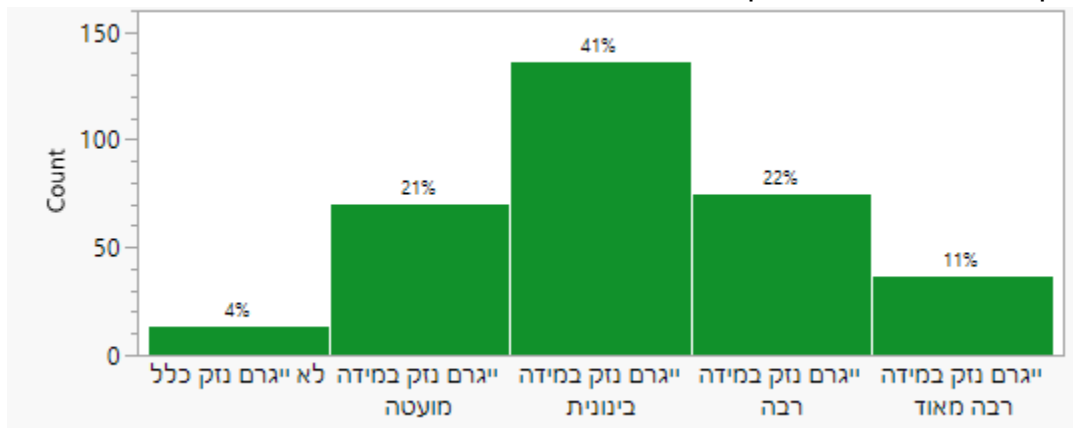
איור 3: קשיים שחוו חקלאים מאז ה-7 באוקטובר. החקלאים התבקשו לציין אילו מהקשיים הבאים הם חוו מאז פרוץ המלחמה.

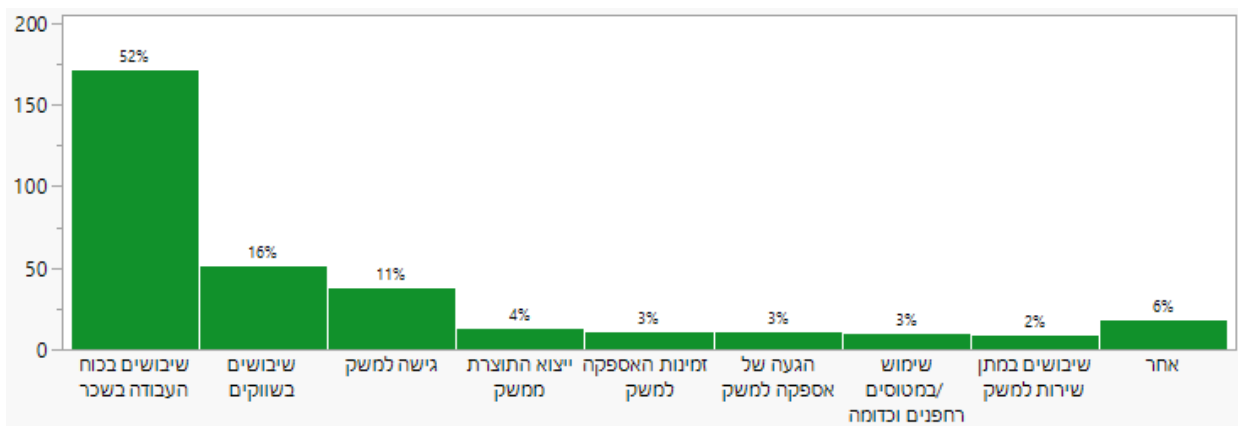
איור 4: אומדן הנזק שנגרם לפעילות המשק החקלאי מאז ה-7 באוקטובר

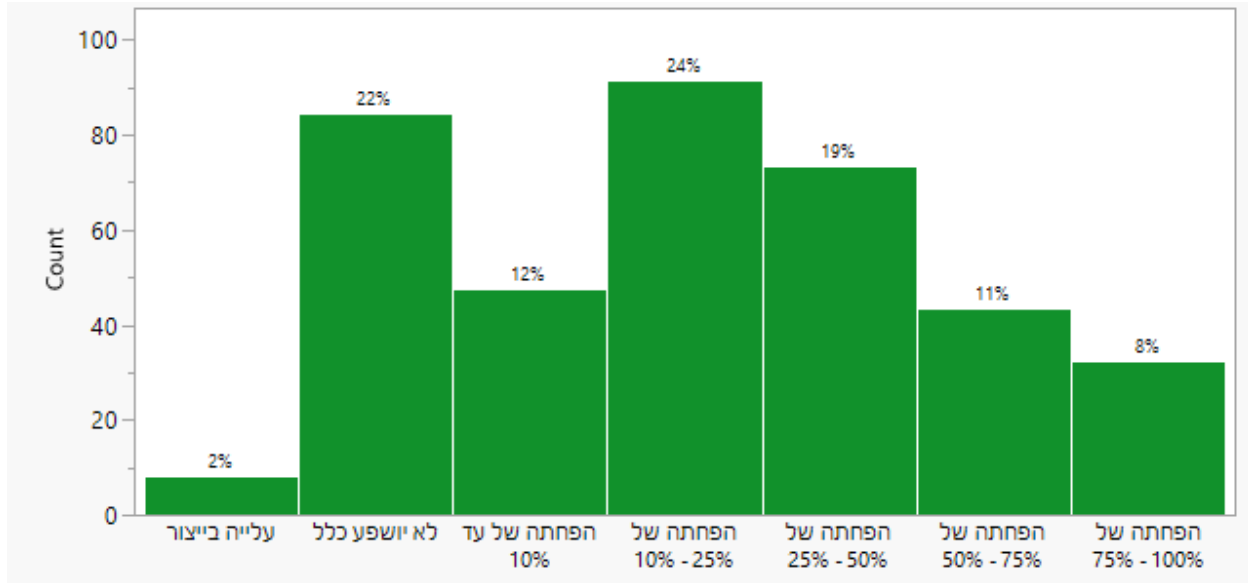
איור 5: הערכת הנזק הצפוי לפעילות המשק ב-3 החודשים הבאים. החקלאים התבקשו להעריך את מידת הנזק שתגרם לפעילות המשק שלהם ב-3 החודשים הבאים כתוצאה מהמלחמה.

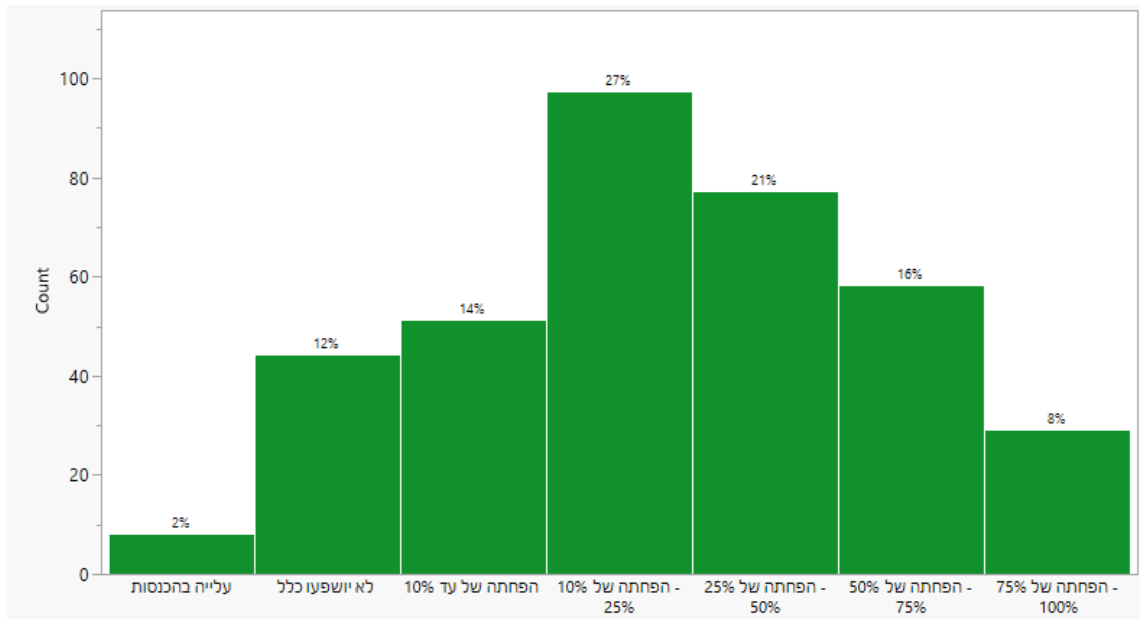
איור 6: הקשיים הקריטיים ביותר שצינו חקלאים. החקלאים התבקשו לבחור את הקושי הקריטי ביותר העומד בפניהם כעת.

איור 7: ההשפעה המשוערת של המלחמה על הייצור החקלאי. החקלאים התבקשו להעריך את הייצור החקלאי הצפוי הנוכחי שלהם, בהשוואה לציפיותיהם לפני ה-7 באוקטובר.

איור 8: ההשפעה המשוערת של המלחמה על הכנסות המשק. החקלאים התבקשו להעריך את הכנסותיהם החקלאיות הצפויות לאור המצב, בהשוואה לציפיותיהם לפני ה-7 באוקטובר.

איור 9: ההשפעה המשוערת של המלחמה על הוצאות משק חקלאי. החקלאים התבקשו להעריך את הוצאות המשק הצפויות שלהם לאור המצב, בהשוואה לציפיותיהם לפני ה-7 באוקטובר.

